

GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII NA ROK 2021

Rada Gminy Kętrzyn działając w oparciu o ustawę z dnia 26 października 1982r o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawę z dnia 29 lipca 2005r o przeciwdziałaniu narkomanii oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 04 sierpnia 2016r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia uznając, iż problemy społeczne i realne koszty wynikające z uzależnień dotyczą w różny sposób całe społeczeństwo, przyjmuje za konieczne podejmowanie działań mających na celu ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków uzależnień w związku z czym uchwała niniejszy program na 2021 rok.

CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Kętrzyn jest gminą wiejską o charakterze rolniczym położoną wokół miasta Kętrzyn na obszarze 285 km². Na koniec października 2020 roku liczyła 7987 stałych mieszkańców z czego 1583 w wieku przedprodukcyjnym, 5129 w wieku produkcyjnym i 1275 osób w wieku poprodukcyjnym. Gmina obejmuje 70 zamieszkałych wsi skupionych w 23 sołectwach. Mimo corocznej poprawy w gminie wciąż jest dość wysokie bezrobocie, a wiele rodzin wymaga stałego wsparcia materialnego. Z różnych form pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na koniec czerwca 2020 roku skorzystało ponad 18 % mieszkańców. Na terenie gminy na chwilę obecną 28 podmiotów prowadzi na podstawie udzielonego zezwolenia sprzedaż napojów alkoholowych, w tym 16 ze sprzedażą do spożycia poza miejscem zakupu i 12 ze sprzedażą do spożycia w miejscu zakupu.

DIAGNOZA

Program oparto na przeprowadzonej w gminie w 2020 roku diagnozie lokalnych zagrożeń społecznych związanych z używaniem środków psychoaktywnych przeprowadzonej przez Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych z Warszawy. Badaniami w ramach diagnozy objęto dorosłych mieszkańców gminy, młodzież szkolną klas VI – VIII szkół podstawowych, oraz sprzedawców i właścicieli punktów sprzedaży alkoholu. W przygotowaniu programu uwzględniono zadania wynikające z „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2016-2020”.

W grupie dorosłych mieszkańców gminy 13% przyznaje się do codziennego picia alkoholu, a kolejne 31% do picia alkoholu kilka razy w tygodniu. Oznacza to, że 44% mieszkańców gminy ewidentnie spożywa alkohol często lub bardzo często. Również 37% badanych przyznaje się do wypijania jednorazowo ponad 5 porcji alkoholu (standardowa porcja to 10g czystego 100% alkoholu – pół butelki piwa, kieliszek wina, mały kieliszek wódki), a co siódmy badany do 10 i więcej. Pozostali badani piją umiarkowane ilości alkoholu, a 14% podaje, że nie pije wcale. W porównaniu do badań ogólnopolskich można uznać, że mieszkańcy gminy odzwierciedlają podobne postawy wobec picia alkoholu do panujących w całej dorosłej populacji Polaków, gdzie 76% respondentów przyznaje, że nie stroni od alkoholu. Badanie podstawowej wiedzy na temat alkoholu wskazuje, że mimo prowadzonej od wielu lat edukacji wciąż 64% respondentów uważa, że alkohol w piwie mniej szkodzi od alkoholu w wódce, a 36% uznaje prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu za bezpieczne.

Lepiej sytuacja przedstawia się w kwestii narkotyków i dopalaczy. Tu 40% respondentów podaje, że nie zna nikogo w swoim otoczeniu kto by przyjmował substancje psychoaktywne, a kolejne 37% zna jedynie jedną taką osobę. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku substancji znalazły się: ekstazy, marihuana i haszysz. Również 90% badanych twierdzi, że nie wie gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze. Jakby odrębnym problemem związanym z zażywaniem środków psychoaktywnych jest nadużywanie leków. Tu 48% badanych deklaruje, iż zna osoby, które przyjmują leki lub środki medyczne w celu odurzenia się. Ciekawą informacją byłoby ustalenie źródła pochodzenia tych leków, co w tym badaniu było jednak niemożliwe.

Kolejną grupą objętą badaniami byli sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu. Badania wskazały, że ich świadomość zagrożeń i wiedza na temat szkodliwości picia alkoholu jest wyższa od wiedzy pozostałych mieszkańców gminy. Połowa badanych nie rozgranicza szkodliwości alkoholu w piwie od alkoholu w wódce, a 60% badanych zgadza się z twierdzeniem, że nawet niewielka ilość alkoholu może mieć wpływ na bezpieczne prowadzenie samochodu.

Większość sprzedawców przyznaje, że spożywanie alkoholu w sklepie lub jego pobliżu jest nagminne, a 30 % przyznaje, że w ostatnim kwartale dochodziło z tego powodu do nieprzyjemnych incydentów. W kilku przypadkach była potrzebna interwencja policji. Wszyscy sprzedawcy przyznają również, że wielokrotnie mają do czynienia z próbą zakupu alkoholu przez osoby nieletnie. Z przedstawionych badań wynika, że większość sklepów w razie wątpliwości kontroluje wiek kupujących alkohol. W jednym przypadku przyznano, że w sklepie dochodzi do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim, co jest ewidentnym łamaniem prawa i wymaga interwencji.

Ostatnią badaną grupą byli uczniowie klas VI – VIII szkół podstawowych, a celem badania analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych. W badanej grupie 39% uczniów deklaruje, że ma już za sobą inicjację alkoholową. Okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem u 26% badanych wiąże się z imprezami i spotkaniami rówieśniczymi. Jednak w 13% przypadków za pierwszy kontakt z alkoholem odpowiada środowisko rodzinne i przyzwolenie dorosłych. Badania wskazują, że średni wiek inicjacji alkoholowej naszych dzieci to 11 - 12 lat. Oprócz inicjacji ważne jest również jak często młodzież sięga po alkohol. Wśród uczniów mających za sobą inicjację alkoholową 17% próbowało alkoholu raz, 14% kilkakrotnie, a 2% deklaruje picie częste. W kwestii dostępności alkoholu 14% wskazuje, że kupno alkoholu jest raczej łatwe, a kolejne 11%, że nie ma z tym żadnych problemów. Badanie przekonań młodzieży dotyczących środków psychoaktywnych wyraźnie wskazują na pozytywne efekty podejmowanych w szkołach działań profilaktycznych i w większości są prawidłowe. Korekty profilaktycznej wymaga fałszywe przekonanie u 55% badanych, że alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.

W kwestii używania narkotyków i dopalaczy podobnie jak w grupie dorosłych, problem wydaje się na chwilę obecną marginalny, 98% uczniów stwierdza, że problem ich nie dotyczy, a 93% nie wie gdzie można narkotyki lub dopalacze kupić. Zażywanie środków psychoaktywnych deklaruje 2% badanych, a 7% wie gdzie są one dostępne. Również w kwestii palenia tytoniu i e-papierosów 90% badanych stwierdza, że problem ich nie dotyczy, a do regularnego palenia przyznaje się 5% badanych, a kolejne 4% do palenia okazjonalnego. Warto tu zauważyć, że problem z paleniem był w ostatnich latach zgłaszany przez szkoły i podejmowano w tej kwestii działania edukacyjne.

Część uzyskanych wyników porównano do ostatnich wyników badania ESPAD (Europejski Program Badań nad Używaniem Alkoholu i Środków Odurzających przez Młodzież Szkolną). Porównanie wskazuje, że picie alkoholu wśród uczniów gminy Kętrzyn jest na dużo niższym poziomie w porównaniu z wynikami ogólnopolskimi. Młodzież w gminie Kętrzyn nie tylko spożywa mniej alkoholu, ale również są to raczej napoje o mniejszej zawartości procentowej alkoholu. Również używanie innych substancji psychoaktywnych jak i używanie nikotyny jest zdecydowanie poniżej średniej ogólnopolskiej.

Podsumowując diagnozę można uznać, że problem nadużywania alkoholu w gminie jest na średnim poziomie ryzyka. Mieszkańcy piją okazjonalnie lub często, równocześnie spożywając stosunkowo nieduże ilości alkoholu. Zagadnienie używania narkotyków i dopalaczy jest w gminie problemem umiarkowanym. Podobnie sytuacja wygląda w środowisku dzieci i młodzieży, gdzie problem z używaniem wszelkich środków psychoaktywnych jest zdecydowanie poniżej średniej krajowej. Również wiedza uczniów odnośnie substancji psychoaktywnych jest dobra i adekwatna do ich wieku.

W oparciu o powyższe dane oraz bieżące doświadczenia jako podstawowe kierunki działań w ramach realizacji gminnego programu w najbliższych latach przyjęto:

1. Kontynuację działań w zakresie profilaktyki szkolnej i pozaszkolnej w oparciu o programy wykorzystujące aktywność własną uczniów i programy profilaktyczne w tym:
 - o Koncentracja uwagi na profilaktyce alkoholowej i nikotynowej, bowiem to one stanowią największy problem wśród gminnej młodzieży szkolnej z uwzględnieniem problemów używania środków psychoaktywnych jak narkotyki i dopalacze.
 - o Realizacja programów profilaktyki uniwersalnej i selektywnej podnoszących świadomość w zakresie zdrowotnych, psychologicznych i społecznych konsekwencji nadużywania różnych środków uzależniających oraz kształtujących kompetencje osobowościowe młodych ludzi oraz ich zdolności interpersonalne niezbędne do

- satysfakcjonującego funkcjonowania w społeczeństwie bez pomocy alkoholu, papierosów i narkotyków itp.
- Zwiększenie dostępności do programów edukacyjnych i psychoedukacyjnych dla osób dorosłych (rodziców, opiekunów, nauczycieli) w zakresie problemów związanych z używaniem alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, przeciwdziałających przemocy i promujących zdrowy tryb życia, oraz podnoszących kompetencje wychowawcze.
 - Kontynuacja profilaktycznych działań alternatywnych, wskazujących na możliwość atrakcyjnego spędzania czasu wolnego oraz promujących prozdrowotny styl życia.
2. Prowadzenie działań diagnostycznych w zakresie spożywania napojów alkoholowych i innych środków psychoaktywnych.
 3. Dążenie do podnoszenia kompetencji pracowników instytucji mających kontakt i pracujących z osobami podejmującymi ryzykowne zachowania związane z używaniem środków psychoaktywnych
 4. Prowadzenie szeroko rozumianej edukacji społecznej na rzecz mieszkańców gminy poprzez większe wykorzystanie lokalnych źródeł dostępu do informacji (strona internetowa Urzędu Gminy, strona internetowa GOPS, biuletyn „Nasza Gmina Kętrzyn”, „gazetki” świetlicowe).
 5. Kontrola sprzedaży alkoholu na terenie gminy.
 6. Wykorzystanie lokalnych zasobów dla tworzenia koalicji na rzecz ograniczania problemów alkoholowych w gminie.
 7. Utrzymanie i rozwój działalności Ośrodka Konsultacyjno – Psychoedukacyjnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.
 8. Dalsze aktywne działania w obszarze procedury Niebieskiej Karty oraz koordynacja lokalnych instytucji działających w tym zakresie.
 9. Wspieranie działalności grup samopomocowych

BAZA

Skuteczne działania wymagają współpracy wszystkich instytucji i osób stykających się z problemem uzależnień i stanowiących swoistą bazę dla realizacji programu.

Partnerami w realizacji gminnego programu są:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie
- Ośrodek Konsultacyjno - Psychoedukacyjny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
- Poradnia Leczenia Uzależnień
- Komenda Powiatowa Policji w Kętrzynie
- Szkoły, placówki oświatowe
- Gminny Ośrodek Kultury
- Kościoły i związki wyznaniowe
- Organizacje pozarządowe w tym: Stowarzyszenie Oświatowe Gminy Kętrzyn, Stowarzyszenie Edukacja, Rozwój, Aktywność „ERA”.

ZAŁOŻONE CELE GMINNEGO PROGRAMU

1. Ograniczenie ilości środków psychoaktywnych przyjmowanych przez młodzież oraz podwyższenie wieku inicjacji poprzez:
 - *realizacja programów profilaktyki uniwersalnej i selektywnej dla dzieci i młodzieży szkolnej oraz dorosłych,*
 - *realizacja innych programów mających za zadanie wspieranie działań profilaktycznych i utrwalanie ich treści,*
 - *angażowanie rodziców do udziału w zajęciach profilaktycznych i wychowawczych dla dzieci i młodzieży,*
 - *wspieranie i pomoc w organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców gminy w miejscu zamieszkania.*
 - *ograniczanie dostępności do alkoholu i papierosów osobom nieletnim poprzez działania edukacyjne i kontrolne wobec podmiotów prowadzących sprzedaż w/w artykułów.*

2. Ograniczanie ilości nowych przypadków uzależnień i przemocy w rodzinie poprzez:
 - *budowanie lokalnej koalicji na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, oraz podejmowanie wspólnie z instytucjami partnerskimi działań na rzecz przywrócenia prawidłowych funkcji w rodzinach dysfunkcyjnych,*
 - *prowadzenie badań i statystyk z zakresu używania alkoholu i innych środków psychoaktywnych przez mieszkańców gminy, oraz zjawiska przemocy w rodzinie.*
 - *prowadzenie różnych, szeroko rozumianych form edukacji społecznej,*
 - *organizacja spotkań, konferencji i seminariów w zakresie problemów rodziny wynikających z uzależnień i przemocy.*

3. Zwiększenie dostępności różnych form pomocy i rehabilitacji dla osób uzależnionych i członków ich rodzin poprzez:
 - *współpracę z ośrodkami odwykowymi w kierunku podniesienia poziomu świadczonych przez nie usług .*
 - *prowadzenie w ramach Ośrodka Konsultacyjno - Psychoedukacyjnego przy GOPS poradnictwa i działań wspierających dla osób nadużywających alkoholu, członków ich rodzin oraz osób doznających przemocy.*
 - *organizacja szkoleń i wspieranie podnoszenia kwalifikacji i umiejętności przez osoby działające w ramach instytucji lub organizacji pozarządowych na rzecz pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin.*

4. Zmniejszenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych uzależnieniami poprzez:
 - *Podnoszenie kompetencji i umiejętności osób mających styczność z osobami nadużywającymi alkoholu,*
 - *działania Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w kierunku zobowiązania do leczenia odwykowego osób uzależnionych.*

5. Zmniejszenie rozmiarów i skutków naruszeń prawa związanych z handlem i zażywaniem środków psychoaktywnych poprzez:
 - *współpracę z organami ścigania w celu zwiększenia efektywności wykrywania w/w przestępstw,*
 - *wspieranie działań prewencyjnych policji,*

FINANSOWANIE GMINNEGO PROGRAMU

Realizacja zadań w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz Przeciwdziałania Narkomanii będzie finansowana ze środków własnych gminy pochodzących szczególnie z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Dodatkowym źródłem mogą być środki pozyskiwane z zewnątrz w ramach realizowanych projektów.

REALIZACJA GMINNEGO PROGRAMU

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oraz Przeciwdziałania Narkomanii jest realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie. Za prawidłową realizację Gminnego Programu odpowiada zatrudniony w ops Koordynator ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do którego obowiązków w szczególności należy:
 - *koordynacja na terenie gminy Kętrzyn wszelkich działań na rzecz zmniejszenia problemów uzależnień,*
 - *współdziałanie z instytucjami i organizacjami działającymi w sferze profilaktyki i leczenia odwykowego,*
 - *współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach realizacji ustawowych zadań komisji oraz tworzenia i realizacji gminnego programu,*
 - *prowadzenie wszelkiej wymaganej dokumentacji i sprawozdawczości w zakresie realizowanych zadań.*
 - *składanie Radzie Gminy Kętrzyn do 30 marca kolejnego roku sprawozdania. z realizacji programu za rok ubiegły*

2. Organem inicjującym i opiniodawczym w kwestii tworzenia Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

a. do zadań Komisji w szczególności należy:

- podejmowanie czynności zmierzających do objęcia leczeniem i rehabilitacji osób uzależnionych od alkoholu,
- kierowanie osób w trybie określonym w odrębnych przepisach na badania biegłego w zakresie uzależnienia alkoholowego,
- opiniowanie wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych,
- opiniowanie i inicjowanie działań związanych z profilaktyką i terapią problemów alkoholowych na terenie gminy.

b. członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych za udział w posiedzeniu plenarnym Komisji otrzymają wynagrodzenie w wysokości 120,00 złotych brutto. Koordynator ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych będąc członkiem Komisji bierze udział w jej posiedzeniach w ramach swoich obowiązków służbowych w związku z czym powyższe wynagrodzenie mu nie przysługuje.

3. Cele Gminnego Programu będą osiągnęte poprzez realizację zadań zawartych w harmonogramie stanowiącym integralną część niniejszego programu. Harmonogram określa działania ze wskazaniem ich realizatorów, oraz zgodność działania z Narodowym Programem Zdrowia. Harmonogram może ulegać zmianom jedynie w zakresie realizacji celów i działań określonych programem, zależnie od aktualnych potrzeb oraz możliwości finansowych i organizacyjnych.